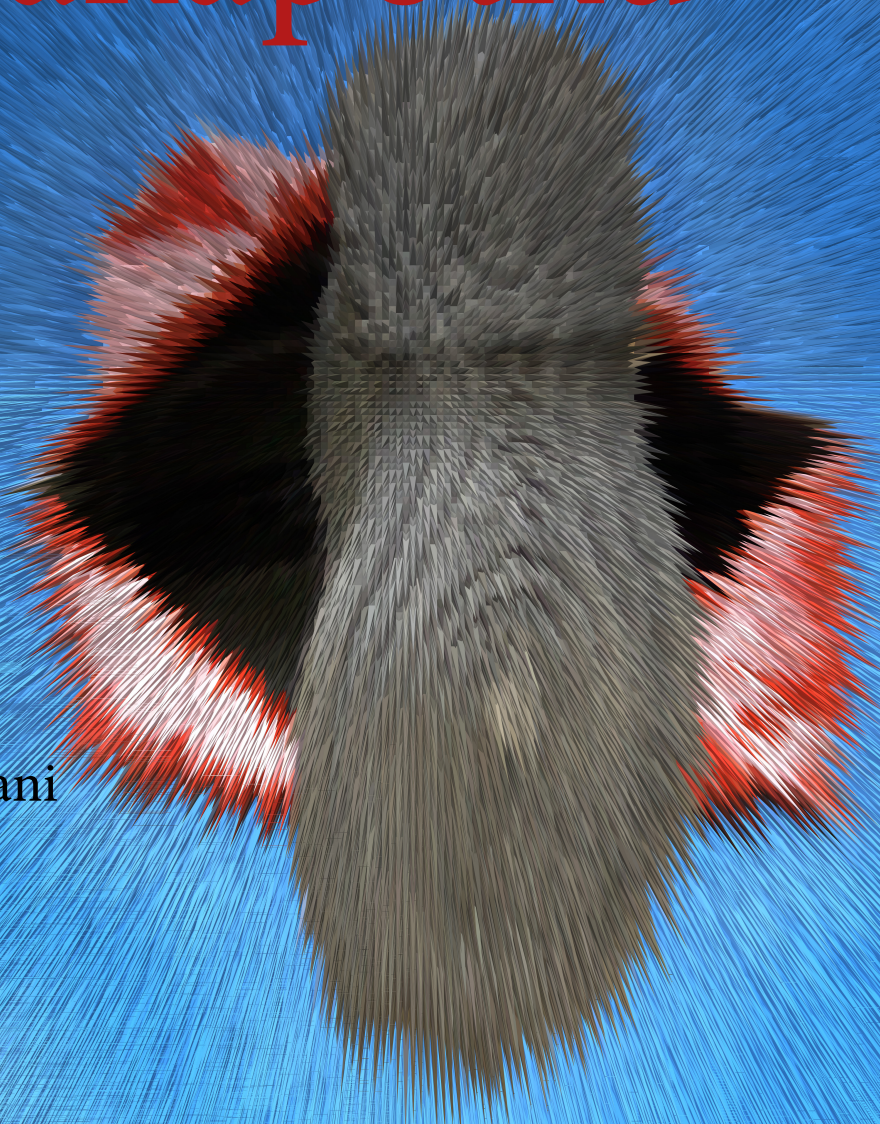

alpo manninen

takapotku

romaani

takapotku

romaani

alpo manninen

takapotku

Kustantaja:

Books on Demand GmbH

Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

www.bod.fi

Kannen kuvat: Alpo Manninen

© 2010 Alpo Manninen

ISBN 978-952-498-339-6

- Arto Hakulinen!
- Asianajaja Matti Syrjänen, päivää!
- No päivää, päivää. Mitä kuuluu?
- Miten sen nyt ottaa, tuumaa Raksan entinen ja Arton nykyinen lakimies. Se Raksa Oy:n hovioikeusvaihe on ohi, eikä tuomioihin tullut mitään käytännön muutoksia. Mäki ja muutamat muut pääteki-jät joutuvat näillä näkymin kiven sisään ja suuret maksutkin säilyivät suunnilleen entisinä. Toki koko popula uhosi pyytävänsä valituslu-paa korkeimpaan asteeseen, mutta todennäköisesti he eivät sitä saa. Jostakin syystä sinulle ei korvauksia edelleenkään määrätty. Katso-taan nyt, miten siinä tekemässäni tutkintapyyynnössä käy. Siitä ei ole vielä kuulunut mitään, mutta eiköhän se nytkähdä eteenpäin tässä aivan lähiaikoina.
- Vai tuollaista, miksikähän ne vielä yrittävät vängätä selvää asiaa?
- Ilmeisesti se Raksan väki ehti tottua vuosien mittaan siihen, että he voivat tehdä mitä tahansa, ja nyt eivät enää tavallaan elä reaali-maailmassa. No, miten sinulla menee tätä nykyä? kysäisee lakimies lopuk-si.
- Mikäpä tässä, meillä on töitä kädet täynnä ja odotellaan kovasti perheellisäystä. Joskus ensi vuoden toukokuun puolivälin jäl-keen meitä pitäisi olla kolme, Arto selittää ylpeänä.
- Kovasti onnea, sepäs olikin ilouutinen tähän harmauteen. Soittelen taas, kun tapahtuu jotakin merkittävää. Terve vaan!
- Hei vaan, ehtii Arto sanoa, kun puhelu menee poikki.

Puhelun jälkeen Arto jää miettimään työmaalla avoimen viemäri-kaivannon äärellä vähän yli vuoden takaisia asioita. Heti kesäloman jälkeen hän oli saanut kutsun Raksa Oy:n johtaja Mäen puheille. Tilaisuudessa olivat olleet läsnä myös äsken soittanut lakimies ja

henkilöstöpäällikkö. Tilaisuuden päätteeksi Arto oli saanut potkut. Hän oli muka lahjonut joitakin henkilöitä!

Potkuilla oli merkittävät vaikutukset Arton elämään. Hetken päästä Artolle antoi potkut myös hänen vaimonsa Lahja. Arto ei keksinyt muuta kuin hypätä autoonsa ja muuttaa asumaan Suomussalmelle hänen pelkästään kesäkäyttöön rakennettuun mökkiinsä alkeellisiin olosuhteisiin. Mökillä Arto sai todella uutta iskua elämäänsä, kun hänen oli aivan ensi töikseen pakko tehdä melkoisesti remonttia asuntoonsa ja hoitaa tulevan talven polttopuut liiteriin. Hän totesi nousseensa oman arvionsa mukaan käytännön työtaidoissa aivan eri tasolle kuin oli ollut aiemmin. Hän todella pystyi tekemään itse asioita, joita ei ennen olisi osannut tehdä. Tietenkin hän oli nähnyt isänsä tekävän monia sellaisia tehtäviä, joita hän nyt joutui hoitamaan itsenäisesti.

Kaikki ei kuitenkaan mennyt kuin elokuvissa. Arto joutui hakeutumaan lääkäriin virtsavaivojensa vuoksi, mutta saikin saman tien passituksen Ouluun hoidattamaan eturauhassyöpää. Siellä asiat menivät hyvin. Syöpä saatiin leikattua, mutta vieläkin tärkeämpänä juttuna Arto sai kokea todella pikaisen romanssin. Eikä tunne ollut yksipuolinen! Suhde johti siihen, että Mirja tuli Arton perässä Suomussalmelle terveyskeskuslääkäriksi, ja heinäkuun alussa vietettiin Kianta-laivalla Mirjan ja Arton häitä.

Arto sai kesällä niin sanotusti terveen paperit, ja saman tien hänelle aukesi vakinainen työsuhde jonkinlaisena rakennustarkastajana kunnan teknisellä osastolla. Kaikki näytti jo todella hienolta, mutta kaikkein paras uutinen tuli syksyllä: he saivat Mirjan kanssa vauvan seuraavana keväänä toukokuun puolivälin aikoihin! Asia oli todella

yllätys, sillä lääkärit eivät olleet pitäneet sitä oikeastaan lainkaan mahdollisena.

- Hei Hakulinen, onko joku hätä, kun et kuule seleveä puhetta? huutelee kaivinkoneen kuljettaja kopistaan.

- Ei tässä mitään, olin vain hieman ajatuksissani. Tämähän näyttää sujuvan ihan hyvin. Onneksi tänä syksynä eivät lumet tulleet häiritsemään töitä. Saamme varmaankin tämän sulan nimiin valmiiksi tämän haaran, Arto sanoo selvittyään ajatuksistaan.

- Nyt on ollut tojella hienot ilmat kaevella, tuumaa kaivinkoneen kuljettaja ja alkaa taas huiskia koneellaan.

Artokin lähtee jatkamaan tarkastuskierrostaan toiselle työmaalle.

Mennessään autoon Arto ei pääsekään lakimiehen kirvoittamista ajatuksistaan eroon, vaan ne siirtyvät väkisellä viime kesän tapahtumiin. Arton ja Mirjan vihkiäisissä oli ollut vain kymmenkunta vierasta, ja he kaikki olivat olleet Mirjan sukulaisia tai tuttavvia. Arton puolelta ei ollut yksinkertaisesti ketään kutsuttavaksi. Hänellä ei ollut sisaruksia, isä ja äiti olivat jo maan povessa. Tuttujakaan ei vielä oikeastaan ollut. Arto oli ollut etelässä yli kaksikymmentä vuotta, ja edellisenä syksynä tapahtuneen muuton jälkeen hän oli ollut käytännössä erakkona mökillään. Eipä siinä tuttuja päässyt tulemaan! Artoa oli kuitenkin alkanut kismittää se, ettei hän tiennyt sukulaisistaan mitään. Isän ja äidin eläessä asiat eivät olleet kiinnostaneet tippaakaan, eivätkä vanhemmat olleet halunneet kertoa vasta-aluksi kotioloistaan mitään. Sen Arto tiesi, että vanhemmat olivat tulleet Suomussalmelle voimalaitosten rakentamisen aikoihin jostakin Pirkanmaalta.

Arto olikin jo saanut hieman lisätietoa seurakunnan rekisteristä. Äidin tyttönimi oli ollut Hirvonen ja hänen syntymäpitäjänsä oli ollut Valkeakoski. Isä ei ollut ilmeisesti kuulunut mihinkään seurakuntaan ennen Suomussalmelle tuloaan, koska hänen kohdallaan oli maininta, että otettiin Suomussalmen seurakunnan jäseneksi käytyään rippikoulun juuri ennen avioliittoon vihkimistä. Isä oli kaikesti saanut suorittaa tuon normaalisti nuorena hoidetun koulun lyhennettynä oppimäärän mukaan. Tai isällä oli todella ollut hinku päästä naimisiin äidin kanssa!

Arto oli löytänyt tietoja myös Valkeakosken seurakunnan arkistoista. Luonnollisesti äidin vanhemmat olivat olleet kuolleina jo useita vuosikymmeniä ja myös äidin veli oli jo kuollut, mutta äidin kaksi nuorempaa sisarta olivat vielä elävien kirjoissa. Artolla tuli tuossa vaiheessa mieleen, että mitenkähän Valkeakoskella on hoidettu äidin vanhempien ja mikseipä myös velipojan perukirjat? Tuskinpa ovat ottaneet yhteyttä äitiin puumerkin saamiseksi. Hän itse oli joutunut hoitamaan perukirjat viimeisen päälle äidin ja isän kuoleman jälkeen.

Arto tekee päivän työmaakäynnit, työt sujuvat normaalisti. Kierroksen jälkeen hän menee vielä toimistolle pistämään paperihommat kuntoon. Sitten onkin jo päivä pulkassa ja alkaa viikonloppu.

Arto ehtii kotiin ennen Mirjaa. Tessa, heidän innokas airedalenterrierinsä, on mielissään, kun joku tulee seuraksi. Arto ottaakin hihnan ja lähtee Tessan kanssa syksyiselle Jalonkosken rannalle. Lehtipuut ovat jo paljaat ja onpahan jo nähty ensimmäiset lumetkin, mutta pitkälle on päästy ilman kunnon kinoksia. Lunta löytyy pohjoisilta rinteiltä, mutta kaiken kattavaa lumimattoa ei vielä ole. Pysyvä lumi on näille seuduille tullut joskus jopa syyskuun lopulla ja nyt ollaan jo marraskuun puolivälissä. Onneksi näin, saadaan tehtyä muutamat tärkeät viemäryöt valmiiksi ilman lumihaittoja, Arto tuumaa.

Vajaan tunnin lenkin jälkeen Arto ja Tessa tulevat kotiin, ja Mirjakin on jo selviytynyt päivän töistään kotiaskareiden pariin. Tulijat tervehtivät Mirjaa, ja keittiöstä kuuluu iloinen vastaus. Tessa ryntää heti hihnasta vapauduttuaan keittiöön. Se osaa ottaa ilon irti niin itsestään kuin kanssaeläjistäänkin. Artokin siirtyy keittiöön, kunhan on riisunut enimmät vaatteet naulakkoon. Mirja on kuorimassa perunoi- ta ja Tessa pyörii jaloissa. Arto tulee Mirjan taakse ja asettelee käten- sä varovasti vaimonsa vatsan päälle.

- Mitäs meidän äidille kuuluu?

- Ei vielä varmasti kuulu mitään, jos tarkoitat, että noilla käsilläsi jotakin kuulet, vastaa Mirja naurahtaen.

- Tarkoitin kyllä, että miten sun päiväsi meni.

- Ihan normaalia perjantaihässäkkää se taas oli. Kun nuo päivystyk- set ovat mitä ovat, niin jokainen koettaa tulla perjantaina, jos jotakin epämääräistä on tuntevinaan. Ja toisaalta ymmärrän sen ihan hyvin, kukapa meistä haluaisi mennä vaikkapa Kajaaniin päivystykseen, kun perjantaina sen voi hoitaa lähempänä, selittää Mirja ihan itsestään selvää asiaa.

- Se Syrjäsen Mattikin soitteli tänään.

- Kuka Matti?

- Se entinen Raksan lakimies. Ilmoitteli, että hovi oli siunannut suurin piirtein käräjäoikeuden antamat tuomiot. Mutta minulle ei ollut vielääkään tippunut mitään korvauksia. Johtuneekohan siitä, kun Syrjänen teki asiasta sen tutkintapyyntö, mietiskelee Arto ääneen.
- Voihan se olla niinkin, mutta tietääköhän se oikeuslaitos, mitä sen missäkin lokerossa puuhastellaan? aprikoi Mirja.
- Kovasti olivat uhonneet, että hakevat lupaa valittaa, mutta Syrjäsen käsitys oli, että eivät ne tule sitä lupaa saamaan. Aika näyttää. Toisaalta olisi ihan hyvä, jos se tutkintapyyntö ei johtaisi mihinkään. Onhan tässä jo päästy elämisen alkuun, ja minusta tuntuu siltä, että vastassa ovat sellaiset pellet, että niiltä ei saisi mitään korvauksia. Ovat varmasti siirtäneet rahansa jo jonnekin saavuttamattomaan paikkaan ja ovat raukat nyt täysin varattomia. Mitä me viikonloppuna puuhataan? kysäisee Arto jo eri aiheeseen siirtyneenä.
- Minusta tuntuu siltä, että nyt levätään, vastaa Mirja.
- Eikö mennä mökille?
- Mitäpä me siellä, ilma on jo sen verran viileää, että jouduttaisiin lämmittämään niin mökki kuin saunakin. Voidaanhan me ulkoilla täälläkin.
- Minä käyn sitten ihan vaan nopeasti laittamassa mökin ja saunan talvikuntoon, niin ei tarvitse myöhemmin miettiä asiaa.
- Voidaan me Tessan kanssa tietenkin lähteä mukaan, kunhan ei yöksi jäädä. Huomennako mennään käymään siellä? kysäisee Mirja lopuksi.
- Niin voitais tehdä. Mitäs hyvää sinä laitat sapuskaksi?
- Perunamuusia ja kaupan lihapyöryköitä, jälkiruoaksi ajattelin jäätelöä ja karpaloita. Mitä tuumaat menusta?
- Pottuvoeta ja lihapullie, mikäs siinä. Ennen sanottiin, että jos emäntä tarjoaa vierailleen perunamuusia, niin silloin vieraat tietävät lähteä.

- Onneksi et ole enää vieras, niin sinun ei tarvitse noita vanhoja sanontoja miettiä.

Ruokailun jälkeen koko kolmikko siirtyy makuuhuoneeseen pienelle iltalevolle. Tessa käpertyy jalkopäähän ja Mirja kaivautuu Arton kainaloon.

Levon jälkeen Arto kömpii tietokoneen ääreen ja alkaa etsiä avaimia sukulaistensa löytämiseksi jostakin Valkeakosken maisemista. Artolle on selvinnyt, että hänen äitinsä äiti on ollut Kaisa omaa sukuaan Siltanen ja isä Tauno Hirvonen. Molemmat ovat jo tietenkin kuolleet ja heidän poikansa Eelis on myös kuollut lähes viisi vuotta aiemmin, mutta äidin siskot Elsa ja Eeva ovat vielä elossa. Arto on löytänyt myös Eeliksen pojan Aimo Hirvosen. Artoa kiinnostaa tämän Aimon nykyinen oleminen ja eläminen.

Arto löytää kaksi Aimo Hirvosta ja heille puhelinnumerot, mutta kumpikaan ei ole oikea Aimo. Sitten hän etsii yhteystietoja Eeliksen nimellä ja löytääkin monen eri aksessin kautta yhden ainoan puhelinnumeron. Arto päättää soittaa heti.

- Hirvonen, kuuluu toisesta päästä jyrävä miehen ääni.
- Arto Hakulinen Suomussalmelta, iltaa!
- Iltaa!
- Minä etsiskelen sukulaisiani. Äitini oli Anna, omaa sukua Hirvonen, Valkeakoskelta. Soitinkohan oikeaan paikkaan?
- Kyllä maar minulla on ollut Anna-niminen täti, mutta en ole häntä koskaan tavannut, kuuluu toisesta päästä.
- Äitini ja isäni asuivat Suomussalmella koko aikuisikänsä eivätkä koskaan puhuneet omista sukulaisistaan. Minä menin viime kesänä naimisiin, ja kun minun puoleltani ei ollut yhtään häävierasta, niin alkoi mietityttää, onko minulla sukulaisia lainkaan.
- Ei maar meilläkään paljon oo keskusteltu Annasta, mutta Elsalta ja Evalta oon saanu tietää asioista jotakin, kertoo mitä todennäköisin serkku.
- Mitähän kauheuksia onkaan tapahtunut, kun on oltu niin hissukseen niin siellä kuin täälläkin, kysyy Arto varovasti.

- Minun tietämäni mukaan ei mitään kauheuksia. Se on ollut sellainen melko tyypillinen entisajan tapaus. Äitisi oli rakastunu mieheen, jota ukko ei ollu vaan hyväksyny, ja niin äitisi oli tehny ratkaisunsa lähteä isäsi matkaan ja hylätä vanhempansa ja sisaruksensa. Elsalle ja Eevalle oli käyny samoin, ukko ei ollu hyväksyny heidän valintojaan, mutta nämä nuoremmat tätini eivät olleet uskaltaneet ryhtyä samaan kuin äitisi ja siksi he ovat olleet ikänsä vanhoja piikoja. Minun isälleni kävi paremmin, koska hänen valintansa tuli hyväksyttyä.

- Mikähän siinä oli, että isäni ei kelvannut?

- Isäsi oli kuulemani mukaan Valkeakosken paperitehtaan väkeä, tai ei isäsi ollu, mutta hänen isänsä. He olivat asuneetkin paperityöläisten asunnossa. Isäsi oli, minäkin hänet muistan hämärästi, rakennusalan ammattimies ja ukko palkkasi hänet tekemään heille isoa latoa, joka on käytössä edelleen tuolla pihan perillä. Ja niinhän siinä oli käyny, että isäsi ja äitisi olivat oitis rakastuneet, mutta ukko ei asiaa hyväksyny. Koko paperitehdasta pidettiin maalaisten mielestä vain hajustajana ja elinympäristön pilaajana, ja ainakin ukko piti kaikkia sen työntekijöitä kommareina. Lisäksi isäsi ei kuulemma kuulunu kirkkoon, mikä sekin tietenkin luettiin ukon silmissä todella negatiiviseksi seikaksi. Niinpä sitten urakan päättymisen jälkeen molemmat olivat vain häipyneet maisemista. Tätini osailivat, että he olivat lähteneet Amerikkaan tai Austraaliaan. Siksi kukaan ei heitä osannu lähteä mistään etsimään. Isäni ja tätini eivät koskaan moittineet äitiäsi hänen tekemästään ratkaisusta, ehkäpä pikemminkin päinvastoin. Hän uskalsi tehdä ratkaisun, jonka tätinikin olisivat halunneet tehdä, mutta eivät uskaltaneet. Äitisi rakkaus oli kaikesti niin vahva, että muuta vaihtoehtoa ei ollut.

- Miten sinun elämäsi on järjestynyt? Arto kysyy suoraan.

- Minä hoitelen tätä perintötilaa, jonka ukko antoi isälleni ja isäni sitten minulle. Ukko oli ostanu jossakin vaiheessa Mallasveden

rannalta pienen rantatilan, kun tämä meidän tila on täysin kuivalla maalla, järviä tai muita vesistöjä ei ole ihan lähellä. Sen maatilan ukko jakoi neljään osaan, palan kullekin lapselleen, myös siis äidillesi. Siellä Mallasveden rannalla sinulla on periaatteessa sellainen viiden hehtaarin rantapala vaikkapa mökin rakentamiseen. Virallisestihan kaikki paperit ovat retuperällä, kun äitiäsi ei ole löydetty, mutta ukko teki lähes kuolinvuoteellaan testamentin, jonka mukaan täällä on eletty. Siinä oli määritelty nuo kaikki ja ukko ei ollu sitten täysin unohtanut äitiäsi, vaikka ei muussa elämisessään asiaa osoittanu. Oli kuitenkin piikkiä lihassa, mutta ylpeys ei antanu periksi hoitaa asiat kuntoon omatoimisesti.

- Minkälainen perhe sinulla on?

- Minulla on vaimo ja kolme tytärtä. Vaimo opettaa tuossa lähikoulussa ja kaksi nuorinta tyttöä ovat vielä koulussa. Opettajavaimo sopii erittäin hyvin tällaiselle karjattomalle tilalle. Kesäisinhan tiettyinä aikoina on työtä enemmän kuin jaksaa tehdä. Talvisin minäkin opetan kansalaisopistossa erilaisia EU-taitoja maanviljelijöille. Näyttää siltä, että siltä suunnalta ei ainakaan helpotuksia tule, byrokratia vain lisääntyy, ja siksi niitä on hyvä jonkun selvitellä ja antaa sitten syntynyttä tietoa eteenpäin.

- Sehän on hienoa, että olette järjestäneet asiat noin kätevästi, Arto tuumaa.

- Mitä sinä siellä Suomussalmella touhuat? kysyy puolestaan Aimo Artolta.

- Minä olen tätä nykyä kunnan leivissä eräänlaisella rakennustarkastajan vakanssilla ja vaimo on terveystieteiden alalla. Minä muutin pohjoiseen vasta vähän toista vuotta sitten. Olin parikymmentä vuotta etelässä, ja kun loppui työ ja avioliitto, niin läksin Suomussalmelle, kun en muutakaan keksinyt, Arto selittää hieman oikoen.

- Mutta sinähän kerroit menneesi naimisiin viime kesänä?

- Tämä on toinen yritys, kun se ensimmäinen päättyi eroon.
- Onko sinulla lapsia? Aimo kysyy.
- Ensimmäisen vaimon kanssa ei onnistunut, mutta nyt näyttäisi siltä, että ensi kesänä minullakin olisi oikea perhe.
- Onnea kovasti siihen koitokseen, mutta milloin te tulette tänne, niin saataisiin lopultakin nuo paperiasiat kuntoon? Siihenhän tarvitaan äitisi virkatodistus, jossa on myös sinun tietosi. Käsittääkseni niillä se selviää.
- Katsotaan, milloin saisimme sen verran vapaata. Onhan meillä totta kai viikonloput vapaat, mutta tarvitseeko noihin paperijuttuihin virka-aikaa? kysyy Arto.
- Minulla on tuttu lakimies, joka voi hoitaa asian kuntoon milloin tahansa, kun vaan sovitaan tapaaminen jokunen viikko etukäteen.
- Mepä funtsimme asiaa ja soittelen sitten, tuumaa Arto.
- Kiitoksia soittamisestasi ja toivottavasti nähdään pian!
- Eiköhän asia järjesty vielä tämän vuoden puolella. Kiitoksia paljon, hei vaan!
- Moi, moi, kuuluu toisesta päästä ja puhelu naksahtaa poikki.

Puhelun päätyttyä Arto istuu tovin ja yrittää sulatella kuulemaansa. Hänellä on kuitenkin sukua, jopa isoserkku löytyi ja onhan toki mahdollista, että isän puolelta löytyy sukua vielä lisääkin! Kumma, että vasta nyt keski-ikä kynnyksellä ovat sukulaisuussuhteet alkaneet kiinnostaa.

Arto nousee sohvalta ja menee keittiöön Mirjan luokse. Hän istuu pöydän ääreen ja kertoo käymästään puhelinkeskustelusta. Selvityksensä jälkeen hän heittää Mirjalle kysymyksen:

- Mitä jos mentäisiin jouluksi veljesi luokse Mäntsälään ja käytäisiin samalla matkalla hoitamassa monta kymmentä vuotta rästissä olleet paperihommat kuntoon?

- Voitaisiin me kyllä olla ensimmäinen jouluihan vain kaksistaan, kuitenkin matka on pitkä ja talvikeleillä ei ole kiva liikkua, Mirja tuumaa.
- Onhan nuo ihan hyviä perusteita ja eihän sitä tiedä, ottaisiko Kari meitä sinne joulua viettämään. Sitten seuraavina jouluihin lähtö on vieläkin vaikeampaa, kun on jälkikasvu, Arto mietiskelee.
- Onhan tässä vielä runsaasti aikaa jouluun, katsotaan, miten asiat lokahtelevat paikoilleen, lopettaa Mirja keskustelun.

Arto yrittää saada järkeä myös isänsä suvun selvittämiseen. Työ onkin monta kertaluokkaa hankalampaa, kun hänellä ei ole tiedossa isänsä vanhempien nimetkään. Isän suku ei ole kuulunut kirkkoon, joten sitä kautta ei löydy mitään tietoa. Isäkin oli liittynyt kirkkoon vasta Suomussalmella, eikä rekisteriin ollut tullut mitään mainintoja hänen vanhemmistaan. Siviilirekisteristä tiedot varmaankin saisi, kun kysyisi isän kautta. Tuskinpa Valkeakoskella on perhettä, jossa olisi samana päivän syntynyt Aku (Aukusti) Herman Hakulinen. Niinpä Arto meneekin jälleen nettiin ja iskee googleen tekstin ”siviilirekisteri”. Paluupostissa näytölle tupsahtaa lukuisia osoitteita, joita tutkimalla Arto arvelee löytävänsä ratkaisun. Eräällä sivulla on jopa valmis lomake, jolla voi hakea sukuselvitystä maistraatista. Näin jälleen yksi Arton mieltä painanut asia nytkähtää eteenpäin. Saapa nähdä, milloin posti tuo tiedot!

Talvi alkaa tulla Suomussalmen sydänmaille, kun lähestytään marraskuun loppua. Mutta vasta joulukuun nimissä voidaan puhua tämän talven lumipeitteestä. Myös pakkaset alkavat paukkua nurkissa, elohopeamittarit eivät enää edes pysty mittaamaan alimipia joulukuun alun pakkasia. Arton työmaat ovat nyt minimissään. Viemäri-

Alpo Manninen on kirjoittanut kaksi oma-elämäkerrallista teosta, joista "kairoilta kahleisiin" on julkaistu vuonna 2007 ja "kahleet murtuvat" vuonna 2008, sekä vuonna 2009 ilmestyneen romaanin "reppana" Arto Hakulisen ja hänen läheistensä elämästä.

Romaani "takapotku" kertoo Arto Hakulisen ja hänen vaimonsa Mirjan elämästä noin vuoden ajalta. Hakuliset elävät jännittäviä aikoja, kun uusi ihmisenalku on ilmoittanut maailmaantulostaan. Arton menneisyydestä ilmaantuu kuitenkin raju voima, joka tuhoaa haaveet. Asiantuntija-apu, siirtyminen toiselle paikkakunnalle ja uusiin työympäristöihin sekä myös hyvä onni edistävät Hakulisten paluuta normaalielämään.

